

Periodisme tecnodigital per a mitjans acreditats al Congrés Andicom 2005

25 d'octubre de 2005, Centre Internacional de Convencions
i Exposicions, Hotel Las Américas, Cartagena de Indias
(Colòmbia)

Núria Almiron

Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació
Universitat Autònoma de Barcelona

Sumari

1. El context: *XX Congreso Nacional y XI Andino de Telecomunicaciones Andicom 2005*
2. Els organitzadors
3. El programa del seminari
4. Conclusions de les ponències
5. Conclusions globals
6. Enllaços d'interès

1. El context: *XX Congreso Nacional y XI Andino de Telecomunicaciones Andicom 2005*

Andicom, el Congrés Nacional i Andí de Telecomunicacions, és la principal cita de la regió andina en matèria de telecomunicacions i tecnologies de la informació des de fa 11 anys, 20 a nivell nacional, i una proposta força inusual pel fet de combinar un congrés acadèmic, un fòrum empresarial i una mostra comercial en un mateix esdeveniment.

Sota el lema «Convergencia en Acción», en aquesta edició el congrés acadèmic ha rebut més de 3.000 inscripcions i ha tingut la participació de 42 investigadors i el Canadà com a país invitat. L'esdeveniment, realitzat entre el 26 i el 29 d'octubre de 2005, ha tingut com a patrocinadors APC (American Power Conversion Corp.), Comcel (el principal operador de telefonia mòbil de Colòmbia), Lucent Tecnologies, Tekelek, Telecom (el principal operador de telecomunicacions de Colòmbia) i Utstarcom. Andicom compta tradicionalment amb el suport del Ministeri de Comunicacions de la República de Colòmbia, la Unió Internacional de Telecomunicacions (UIT), l'Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE), l'Organització d'Estats Americans (OEA) i el Banc Mundial.

Andicom 2005 ha tingut lloc al Centre de Convencions de Cartagena de Indias, situat al popular barri de Getsemaní d'aquesta ciutat fundada al 1533 i que va desenvolupar una funció cabdal com a centre comercial i port d'em-

barcament dels tresors que la Corona es va emportar durant la dominació espanyola. Aquesta funció en determina l'arquitectura, plena de fortificacions militars extraordinàries i amb construccions colonials de gran bellesa que van portar a la UNESCO a catalogar-la com a Patrimoni Històric i Cultural de la Humanitat el 1984. En ple Carib colombià la ciutat és, també, exponent màxim dels greus desequilibris econòmics i socials que pateix Colòmbia, amb un 25% de la població en atur o subocupada en activitats de subsistència, amb dos milions de desplaçats per la violència, amb corrupció generalitzada i amb el 67% de la població sota el llinar de la pobresa, segons indicadors del mateix govern de la República.

En aquest marc, el dia 24 d'octubre, previ a la inauguració del Congrés, va tenir lloc al Centre Internacional de Convencions i Exposicions de l'Hotel Las Américas de Cartagena de Indias el Seminario Tecnodigital per a mitjans acreditats a Andicom 2005. L'objectiu de la jornada era ampliar coneixements sobre les tendències de la cobertura informativa a través del periodisme digital en el sector de les noves tecnologies de la informació i la comunicació. El seminari es va emmarcar sota la mateixa temàtica acadèmica del congrés, la convergència, i hi van assistir periodistes acreditats i caps de comunicació de les empreses de telecomunicacions vinculades al Congrés.

2. Els organitzadors

El Congrés Andicom està organitzat, des de 1996, pel Centre d'Investigació de les Telecomunicacions de Colòmbia (CINTEL), entitat independent i sense ànim de lucre que té com a missió promoure i fomentar el desenvolupament de les telecomunicacions i de les tecnologies de la informació. Entre els membres integrants de CINTEL s'hi inclouen operadores de telecomunicacions, universitats i entitats governamentals. La ministra de Comunicacions de Colòmbia en funcions, actualment Martha Pinto de Hart, en presideix la junta directiva.

Entre els objectius de CINTEL es troben estudiar i assimilar les tendències tecnològiques emergents amb la intenció de divulgar-les i analitzar-ne l'aplicació pràctica; oferir espais oberts a tots els actors del sector per debatre els aspectes econòmics, de mercat, socials, polítics i tecnològics que afecten el desenvolupament de la indústria; promoure el desenvolupament de projectes d'interès sectorial; subministrar assistència tècnica especialitzada, i divulgar l'estat de les telecomunicacions al país i al món.

Durant el Congrés, Manuel Martínez Niño, director executiu de CINTEL, va presentar el «Estudio del mercado de las telecomunicaciones en Colombia y la región», una radiografia del sector a la zona de l'any anterior.

3. El programa del seminari

El seminari tecnodigital va comptar amb quatre intervencions i una absència.

Eduardo Rodríguez, assessor de comunicacions externes de CINTEL, inaugurarà l'acte i actuarà com a presentador dels ponents.

La primera ponència va ser a càrrec del director tècnic de CINTEL, Mario Castaño, sota el títol «Panorama de las tecnologías de la información y comunicaciones (TIC) en Colombia».

Tot seguit, qui subscriu aquesta ressenya, presentà la ponència «TIC, periodismo y democracia: ¿hacia un Quinto Poder?».

La tercera ponència va ser una breu presentació del subdirector del diari colombià *El Universal*, German Mendoza, amb el títol «El nuevo papel del periodista ante el periodismo digital».

El darrer ponent fou el professor de la universitat de La Sabana, Sergio Llanos, amb la ponència «Estado actual de las versiones web de los periódicos colombianos».

Alberto Arébalos, gerent de comunicacions corporatives de Cisco Systems per a Llatinoamèrica, excorresponsal de l'agència EFE a l'Argentina i excorresponsal de l'agència Reuters a l'Argentina, Colòmbia i Veneçuela, no va poder presentar la seva ponència «Presente y futuro del periodismo digital», perquè no va poder assistir al congrés degut al tancament de l'aeroport de Miami per causa de l'huracà Wilma.

Finalment, en representació de la ministra de Comunicacions, Martha Pinto de Hart, que va excusar la seva absència per l'allargament imprevist d'una sessió al Congrés, un membre del Ministeri de Comunicacions va clausurar l'acte.

El seminari, que tingué lloc entre les 14 i les 20 h, així com totes les ponències del congrés dels dies 26, 27 i 28 d'octubre, fou emès en temps real amb *streaming* a través d'Internet.

4. Conclusions de les ponències

A continuació es presenta un resum de les conclusions de les quatre ponències que es van presentar.

«Panorama de las tecnologías de la información y comunicaciones en Colombia (Mario Castaño)»

Mario Castaño, director tècnic del Centro de Investigaciones en Telecomunicaciones, va exposar la radiografia del sector de les tecnologies de la informació i la comunicació a Colòmbia i a la regió andina extreta de l'estudi que es presenta al congrés Andicom 2005.

«TIC, periodismo y democracia: ¿hacia un Quinto Poder? (Núria Almiron)»

La ponència de qui això subscriu va començar denunciant la manca de base empírica per definir el periodisme com a digital. És o poden ser digitals la seva producció, distribució i consum però no l'exercici de la professió; el periodisme és una activitat que, sigui quina sigui la plataforma sobre la que es crea, distribueix i consumeix, es qualifica no per la tecnologia que empra sinó pels

valors democràtics que persegueix i que li atorguen la seva funció social. L'absurditat de qualificar el periodisme com a digital es fa especialment palesa en el moment actual de convergència de mitjans.

Adicionalment, la ponència pretenia posar en relleu essencialment tres qüestions: la crisi de valors que està patint el periodisme actual, la creació potencial d'un Cinquè Poder fiscalitzador dels mitjans de comunicació i la funció democràtica també del periodisme tecnològic.

Pel que fa a la crisi de valors, la ponència va sostenir que no és Internet qui fa entrar en crisi el periodisme actual sinó el model d'organització econòmic dominant al sector de la comunicació, basat en grans conglomerats amb interessos comercials i econòmics més enllà dels periodístics (el *corporate media*). Internet no altera aquest model, no suposa cap revolució; sinó més aviat un pas més del model. Pel que fa a la creació d'un potencial Cinquè Poder que fiscalitzi la tasca del quart, la ponència va defensar la tasca de plataformes professionals independents, emergents sobretot als EUA, i va rebutjar l'aparença d'independència de formats com els blogs o els confidencials a Internet. Finalment, la ponència va reivindicar la funció destacada que tenen els periodistes especialitzats en TIC a les societats democràtiques especialment pel que fa a quatre qüestions: com a recopiladors i seleccionadors de la informació no visible per als ciutadans (majoritària als fluxos digitals); com a narradors experts i intèrpretes qualificats del que signifiquen realments els esdeveniments digitals; com alfabetitzadors i divulgadors dels canvis digitals per combatre l'esquerda entre els *have* i els *have not* i, finalment, com a fiscalitzadors de les tendències tecnològiques que s'imposen a la ciutadania moltes vegades en contra dels interessos comuns. En aquest sentit, la ponència va fer una crida a combatre el determinisme tecnològic tan arrelat encara (especialment als països en desenvolupament) i que impulsa la idea que qualsevol progrés tecnològic és automàticament bo per a la societat, sense tenir en compte que el progrés difícilment pot ser qualificat com a tal si l'assignació dels seus rèdits no es distribueix igualitàriament a la societat.

«El nuevo papel del periodista ante el periodismo digital
(Germán Mendoza)»

La ponència de Germán Mendoza va ser una aportació breu, d'aproximadament vint-i-cinc minuts, en substitució de la d'Alberto Arébalos, que no va poder arribar a temps a l'acte pels problemes meteorològics al mar Carib.

El subdirector d'*El Universal*, principal diari de Cartagena de Indias, va exposar els, en la seva opinió, importants canvis que Internet ha imposat al periodisme i dels quals en destaquen dos: un és la rapidesa i l'altre, el canvi d'actitut obligats. Pel que fa a la rapidesa, Mendoza considera que la xarxa imposa al periodista la necessitat de ser capaç de prendre decisions en un espai de temps cada vegada més curt. La capacitat de reacció ràpida en una redacció en la qual desapareix l'hora de tancament (tot el dia és hora de tancament) serà un tret imprescindible del periodista digital que pretengui ser competent

en el nou entorn. El canvi d'actitud és, per altra banda, l'efecte més important que haurà d'encarar el periodista si vol adaptar-se a la xarxa. En un món en què el periodista ja no és el primer a accedir a la informació i on qualsevol pot convertir-se, segons Mendoza, en periodista, els professionals de la comunicació i la informació hauran d'acceptar la pèrdua d'omnipotència informativa i l'augment de la participació ciutadana en la configuració de l'agenda informativa.

L'única qüestió previsible d'aquesta revolució tecnològica per a Mendoza és que, tard o d'hora, tots els periodistes acabaran sent periodistes digitals, pel fet d'haver d'emprar els múltiples mitjans com a eina per comunicar amb major amplitud i certesa els esdeveniments diaris.

«Estado actual de las versiones web de los periódicos colombianos (Sergio Llano)»

Sergio Llano, professor de la Universitat de La Sabana (Colòmbia), va presentar els resultats de la investigació «Hipermedia e interactividad en el periodismo digital colombiano», un estudi realitzat sobre catorze versions web de diaris colombians. A la seva ponència explica com es va dur a terme l'estudi i quins n'han estat els resultats. El treball descriu i presenta els catorze diaris en funció de l'ús que fan de l'hipermèdia i la interactivitat amb l'objectiu d'identificar fins a quin punt els diaris colombians, i els periodistes que els fan, entenen la naturalesa i les possibilitats de la WWW. Segons l'estudi, els diaris colombians no estan a l'alçada del que es podria esperar, amb l'excepció d'uns pocs que aprofiten molt bé les possibilitats que ofereix Internet. L'article on es van publicar els resultats de la recerca està disponible a: http://sabanet.unisabana.edu.co/comunicacion/palabraclave/downloads/pclave_012-05.pdf.

5. Conclusions globals

El seminari sobre periodisme tecnodigital realitzat com a preàmbul del congrés Andicom 2005 per a mitjans acreditats constitueix, en la meua opinió, un esforç de primera magnitud per ajudar els periodistes en la seva tasca tant en l'ús de les noves tecnologies com, més especialment, en la cobertura informativa d'aquestes. I ho és en la mesura que, excepcionalment, intenta adreçar-se —encara que només sigui parcialment— a les qüestions de fons que afecten a la professió periodística i no es concentra en les hiper presents preocupacions tècniques (de narrativa o construcció del discurs, de capacitació o alfabetització digital, de disseny, etc.), com és habitual en els esdeveniments al voltant del mal anomenat, en opinió de qui això subscriu, periodisme digital.

No es pot tancar aquesta ressenya sense recordar, això no obstant, la paradoxa de celebrar un esdeveniment amb representació de les innovacions tecnològiques més capdavanteres i presència de les principals empreses mundials del sector, així com de representants de l'elit acadèmica i investigadora, en el

marc d'un país on la pobresa i la misèria no fa més que créixer mostrant la incapacitat de l'esfera política i econòmica per distribuir la riquesa generada per aquest i altres sectors de manera mínimament igualitària.

6. Enllaços d'interès

Ministeri de Comunicacions Colòmbia: <http://www.mincomunicaciones.gov.co/>

Andicom i Cintel: <http://www.cintel.org.co>